Keskkonnaministri määruse „Keskkonnaministri 27. detsembri 2016. a määruse nr 84 „Õhukvaliteedi hindamise kord“ muutmine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse atmosfääriõhu kaitse seaduse § 43 lõike 1 alusel.

Keskkonnaministri 27. detsembri 2016. a määrust nr 84 „Õhukvaliteedi hindamise kord“ muudetakse keskkonna valdkonna konsultatsioonide ettevõtete ettepanekul. Määrust täiendatakse täpsustatud nõuetega õhukvaliteedi hindamiseks kasutatavate meetodite ja nende rakendamise kohta. Määruse täiendamine tagab paremad ja ühtlasemad tulemused välisõhu kvaliteedi hindamisel, sh saasteainete hajumisarvutuste süsteemide rakendamisel ja ühildamisel seni kasutatud ning võimalike uute meetoditega.

Määruse eelnõu on ette valmistanud Keskkonnaministeeriumi välisõhu osakonna peaspetsialist Reet Pruul (tel 626 0731, reet.pruul@envir.ee). Eelnõu keeletoimetaja oli Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (tel 626 2953, aili.sandre@envir.ee) ja õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kupri (tel 626 2717, mari-liis.kupri@envir.ee).

2. Määruse eesmärk ja sisu

Kehtiv määrus ei kajasta piisava täpsusega õhukvaliteedi arvutuslikuks hindamiseks vajalikke tingimusi. Eelnõukohase määrusega täpsustatakse õhukvaliteedi arvutuslikul hindamisel vajalikku andmekoosseisu ja hindamistulemuste esitamist.

Eelnõukohane määrus koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktiga 1 täiendatakse kehtiva määruse §7 lõikega 3^1, millega sätestatakse riigi pidevseire kohustusena vesiniksulfiidi pidevseire Kohtla-Järvel, kus asub mitu vesiniksulfiidi heiteallikat. Erinevate indikaatormõõtmistega on tuvastatud õhukvaliteedi piirväärtuse ületamist, samuti on elanikud esitanud sagedasti kaebusi ebameeldiva lõhna kohta linnas.

Kohtla-Järvel on vesiniksulfiidi mõõtmisi tehtud aastatel 2005–2006 laiaulatusliku õhusaaste uuringu raames, mille eesmärgiks oli kaardistada piirkonna saastetasemed ning peamised saasteallikad ning uuesti 2015–2016. Mõõtmistulemustest on näha, et aastatega on vesiniksulfiidi keskmine saastetase Kohtla-Järve välisõhus märgatavalt langenud.

2015–2016 mõõtmistel ulatusid vesiniksulfiidi heiteallikate lähedal kõrgeimad vesiniksulfiidi kontsentratsioonid 25 $\mu g/m^3$ ning on tõenäoline, et mõõteperioodide vahel on samuti ületatud välisõhu saastatuse taseme tunnikeskmist piirväärtust, mis on 8 $\mu g/m^3$. Arvestades, et vesiniksulfiidi lõhnalävi on keskmiselt 1,5 $\mu g/m^3$, on vesiniksulfiidi lõhn tajutav juba piirväärtustest oluliselt madalamate kontsentratsioonide juures. Vesiniksulfiidi keskmised sisaldused jäid elamupiirkondade välisõhus 1 $\mu g/m^3$ lähedale, põhjustades vahetevahel lõhnaläve ületamist. Kohtla-Järvel asuvate tööstusettevõtete eripära tõttu ning eesmärgiga vältida elanikele mõjuvaid lõhnahäiringuid, on oluline Kohtla-Järvel teha vesiniksulfiidi riiklikku pidevseiret. Seiretulemuste alusel on võimalik asjaomastel isikutel operatiivselt

tuvastada suurenenud heitkoguseid ja rakendada abinõusid nende vähendamiseks.

Paragrahvi 1 punktiga 2 muudetakse §-de 16–18 sisu. **Paragrahvis 16** täiendatakse ja täpsustatakse õhukvaliteedi arvutusliku hindamise mõistet. Lisatakse saasteaine hajumise modelleerimise ja välisõhus mõõdetud saasteainete sisalduse põhjal heiteallikate määramise terminid, samuti määratakse olukorrad, mil õhukvaliteeti hinnatakse arvutuslikult. Õhukvaliteedi arvutuslik hindamine võimaldab meteoparameetrite, heiteallikate parameetrite, topograafia ja saasteainete heitkoguste põhjal hinnata matemaatiliselt arvutades õhu kvaliteeti ehk saasteainete kontsentratsiooni ja levikut suurtel aladel ning prognoosida olukorra muutusi tulevikus. Sadenemise arvutuslikku hindamist tehakse vaid õhukvaliteedi riiklikul tasemel hindamisel.

Õhukvaliteedi hindamise mudelid võimaldavad määrata heiteallikast lähtuva saaste levikut ja vastupidi – leida heiteallikaid saasteainete leviku järgi. Saasteainete leviku alusel heiteallikat määravad mudelid põhinevad seiremõõtmiste statistikal ja määravad, kui palju saasteaineid etteantud kohta jõuab ja millistest allikatest on need pärit. Saasteainete levikut hindavad mudelid põhinevad atmosfäärifüüsikal ja võimaldavad arvutada, kuhu ning kui palju heiteallikast saasteaineid jõuab.

Paragrahvis 17 määratakse välisõhu kvaliteedi hindamiseks kasutatavate arvutusprogrammide algoritmid ning funktsioonid, mida peab arvutusprogramm võimaldama ning milliseid andmeid tuleb arvutamisel kasutada. Ettevalmistamisel on õhukvaliteedi hindamise ühtse avaliku süsteemi ja andmebaasi loomine, kuid ühtse süsteemi käivitumiseni tuleb järgida §-des 17 ja 18 sätestatud nõudeid. Avaliku rakenduse käivitamiseni on õhukvaliteedi hindamisel vaja viidata modelleerimissüsteemis kasutatud topograafiliste andmetele. Meteoandmete valikul võib töö teostaja valida kolm järjestikust aastat, mille kohta on tal võimalik kätte saada täielikud andmed. Andmerida ei pruugi alata uuringule eelnenud aastast. Hajumisarvutuste piirkonda jäävate saasteallikate parameetrite kohta saab andmeid Keskkonnaametist. Põhjendatud juhul on Keskkonnaametil võimalus teha hajumisarvutuse piirkonna ulatuse muutmise määramiseks kaalutlusotsus. millega määratakse tingimused, millist piirkonda peaks käsitlema hajumisarvutuse piirkonnana. Hajumisarvutuse piirkonda on asjakohane vähendada näiteks suurele tootmisterritooriumile uue heiteallika lisandumisel kui uue heiteallika mõju jääb osaliselt või täielikult tootmisterritooriumi piiresse. Mitmete heiteallikate koosmõju korral võib tekkida aga vajadus hajumisarvutuse piirkonda suurendada. Kaalutlusotsuse tegemisel arvestades piirkonna üldist saastetaset, tundlike rühmade esinemist, asustustihedust, teisi piirkonna heiteallikaid, käitise iseloomu jms. Keskkonnaamet vormistab oma kaalutlusotsuse ametliku kirjaga, millele tuleb ka lubatud heitkoguste projektis viidata.

Paragrahvis 18 loetletakse andmed, mis tuleb esitada õhukvaliteedi arvutusliku hindamise tulemuste aruandes.

Paragrahvi 1 punktiga 3 täiendatakse määrust §-ga 18^1, millega määratakse nõuded, kuidas esitada saasteaine hajumiskaardil õhukvaliteedi arvutusliku hindamise tulemusi. Hajumiskaardid tuleb koostada eraldi iga saasteaine ja sellele saasteainele kehtestatud piirnormi kohta, kui saasteaine arvutuslik sisaldus käitise tootmisterritooriumi piiril on suurem kui 30% asjakohasest piirväärtusest või sihtväärtusest.

Paragrahvis 2 sätestatakse määruse jõustumisajaks 2018. aasta 1. jaanuar. Üleminekuperiood on vajalik, et õhukvaliteedi hindajad ja Keskkonnaameti ametnikud jõuaksid tutvuda ja hakata rakendama täpsustatud nõudeid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigusaktid ei käsitle eelnõukohase määrusega reguleeritavaid nõudeid. Eelnõukohane määrus ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõju

Määruse rakendamine aitab parandada õhukvaliteedi hindamise kvaliteeti ja saada seega käitise tootmist ja sellest tingitud saastamist iseloomustavaid andmeid. Nende andmete alusel on võimalik teha olulisi ruumilise planeerimise otsuseid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevus, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei nõua lisakulutusi ega too riigieelarvesse otseseid tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2018. aasta 1. jaanuaril.

7. Määruse eelnõu kooskõlastamine

Keskkonnaagentuur ja Keskkonnainspektsioon kooskõlastasid eelnõu märkusteta, Keskkonnaameti ettepanekutega on võimaluse piires arvestatud ning nendega on mittearvestamise põhjused läbi arutatud.

Määruse eelnõu esitati kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile, Maaeluministeeriumile, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Põllumeeste Keskliidule, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile ja Keskkonnamõju Hindajate Ühingule õigusaktide eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Kommentaare esitas Viru Keemia Grupp AS, kelle kommentaarid ja nende selgitused on esitatud seletuskirja lisas. Neid ettepanekuid toetas ka Eesti Keemiatööstuse Liit.